ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
і міжнародної діяльності
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
_____ доц. Лілія ТУРОВСЬКА
25 вересня 2026 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 1 від 24 вересня 2026 р.
фахового семінару кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРИСУТНІ:

– з кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Козич І. В., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Фріс П. Л., директор Навчально-наукового юридичного інституту, кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В., доктор філософії в галузі права, старший викладач Янина М. О.

– з інших кафедр: завідувач кафедри судочинства, доктор юридичних наук, професор Кернякевич-Танасійчук Ю. В.

– здобувач: Білобровка Любомир Петрович

З присутніх – 3 доктори наук, 3 кандидати наук та 1 доктор філософії – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на фаховому семінарі – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Козич І. В.

СЛУХАЛИ:

1. Результати дисертаційної роботи Білобровки Любомира Петровича на тему «Методи кримінально-правової політики», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 31 травня 2022 року). Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми «Політика у сфері боротьби зі злочинністю в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0125U000669) на кафедрі політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового

юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

2. Виступ здобувача Білобровки Любомира Петровича (до 20 хв.).

Основні тези виступу

Обґрунтування вибору теми дослідження. Кримінально-правова політика (далі – КПП) є складовою політики у сфері боротьби зі злочинністю, яка визначає зміст і межі кримінально-правового впливу: коло діянь, визнаних кримінальними правопорушеннями, обсяг їх караності та розподіл кримінальної відповідальності. Категорія методу належить до понятійного апарату цієї політики й описує те, як саме політика діє, – якими операціями змінюється нормативний матеріал галузі. Від того, чи має ця категорія визначений зміст і перевірюваний критерій, залежить не лише впорядкованість доктрини: від цього залежить, чи можна обґрунтовано обрати операцію, якою досягається потрібна зміна, і чи можна встановити, що вона цієї зміни досягла.

Актуальність теми зумовлена сукупністю чинників. По-перше, категорія «метод кримінально-правової політики» стала в українській доктрині загальновживаною раніше, ніж дістала дефініцію, а критерію, який відмежовував би метод від напряму, засобу, форми і принципу, не дістала досі; наявні переліки методів різняться і складом, і підставою поділу, причому підстава здебільшого не називається. По-друге, розбіжності в розумінні категорії пролягають не між школами і не між поколіннями, а всередині окремих авторських досліджень. Водночас, розуміння методу зазвичай переймають разом з усталеним вживанням, аніж обирають власну позицію, – через що питання не ставиться як самостійне і, відповідно, не розв'язується у відповідному дослідженні. По-третє, підготовка проєкту нового Кримінального кодексу України ставить питання про вибір операції практично: рішення про криміналізацію, пеналізацію і розподіл кримінальної відповідальності ухвалюються в обсязі, якого вітчизняна нормотворчість досі не знала, а правила, яке вказувало б, яка саме операція здатна дати потрібний нормативний результат, доктрина не пропонує. По-четверте, дієвість методів описується в літературі переважно оцінними категоріями – надмірна криміналізація, помилковість операцій, метод проб і помилок, – жоден з яких не містить одиниці, якою брак результату виміряно, і саме тому спір про ефективність методів відтворюється без просування.

Стан наукової розробки проблеми. Загальнотеоретичні засади кримінально-правової політики і місце в ній категорії методу розробляли П. Л. Фріс, В. І. Борисов, І. В. Козич, О. В. Остроглядд, Д. О. Балобанова, М. О. Красій, О. С. Тубелець. Окремі проблеми прояву того чи іншого методу (криміналізацію, декриміналізацію, пеналізацію, депеналізацію, диференціацію й уніфікацію кримінальної відповідальності) – досліджували в своїх роботах Ю. А. Пономаренко, Н. О. Антонюк, В. О. Гацелюк, Н. О. Пустова, Н. О. Гуторова, К. Б. Марисюк, В. С. Канцір, Н. А. Орловська, Є. О. Письменський, М. В. Карчевський та ін. Метод правового регулювання (в контексті кримінально-правової політики) і суміжні категоріальні ряди

опрацьовано у працях М. І. Панова, П. В. Хряпінського та Е. М. Гануляка, останній з яких диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики позначив предметом самостійного дисертаційного дослідження; наднаціональний вимір – у працях Ю. І. Микитина, О. О. Житнього та ін. Водночас праці, предметом якої були б методи кримінально-правової політики як система, у вітчизняній науці кримінального права немає: категорію вживають, не визначаючи, а переліки методів наводять, не називаючи підстави поділу. Наведене й зумовило вибір теми дисертації.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є формування цілісного теоретичного уявлення про методи кримінально-правової політики як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності та обґрунтування на цій основі критерію вибору методу і критерію його дієвості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній науці кримінального права комплексним монографічним дослідженням методів КПП, у якому їх розглянуто не як успадкований доктриною перелік, а як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності. До положень, що мають наукову новизну, належать такі:

3. Запитання до здобувача по темі дисертації ставили: доктор юридичних наук, професор Козич І. В., доктор юридичних наук, професор Керпякевич-Танасійчук Ю. В., кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В.

До доповіді було задано 8 запитань, на які здобувач дав правильні та ґрунтовні відповіді.

4. Виступи присутніх членів семінару, які зазначили, що, незважаючи на ряд дискусійних моментів, представлена робота є комплексним дослідженням методів кримінально-правової політики. У процесі роботи отримано висновки, які мають вагоме значення для правотворчої та правозастосовної діяльності.

Робота є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки і практичні рекомендації. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)).

5. Виступ наукового керівника, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Фріса Павла Львовича, який відзначив сумлінність та

дисциплінованість здобувача під час підготовки дисертаційного дослідження, його здібності до аналітичної та наукової діяльності, формування обґрунтованих і аргументованих положень за результатами опрацювання наукових та прикладних джерел за обраною темою (висновок наукового керівника додається).

6. В обговоренні дисертаційної праці взяли участь: доктор юридичних наук, професор Козич І. В., доктор юридичних наук, професор Кернякевич-Танасійчук Ю. В., кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Білобровки Любомира Петровича та обговоривши її на фаховому семінарі кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, прийнято висновок щодо рекомендації дисертаційної праці «Методи кримінально-правової політики» до подання для створення разової спеціалізованої вченої ради Карпатського національного університету імені Василя Стефаника для її захисту.

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Висновок
наукового фахового семінару кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Методи кримінально-правової політики» Білобровки Любомира Петровича, аспіранта кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право (галузь знань 08 Право)

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Кримінально-правова політика (далі – КПП) є складовою політики у сфері боротьби зі злочинністю, яка визначає зміст і межі кримінально-правового впливу: коло діянь, визнаних кримінальними правопорушеннями, обсяг їх караності та розподіл кримінальної відповідальності. Категорія методу належить до понятійного апарату цієї політики й описує те, як саме політика діє, – якими операціями змінюється нормативний матеріал галузі. Від того, чи має ця категорія визначений зміст і перевірюваний критерій, залежить не лише впорядкованість доктрини: від цього залежить, чи можна обґрунтовано

обрати операцію, якою досягається потрібна зміна, і чи можна встановити, що вона цієї зміни досягла.

Актуальність теми зумовлена сукупністю чинників. По-перше, категорія «метод кримінально-правової політики» стала в українській доктрині загальновживаною раніше, ніж дістала дефініцію, а критерію, який відмежовував би метод від напряму, засобу, форми і принципу, не дістала досі; наявні переліки методів різняться і складом, і підставою поділу, причому підстава здебільшого не називається. По-друге, розбіжності в розумінні категорії пролягають не між школами і не між поколіннями, а всередині окремих авторських досліджень. Водночас, розуміння методу зазвичай переймають разом з усталеним вживанням, аніж обирають власну позицію, – через що питання не ставиться як самостійне і, відповідно, не розв'язується у відповідному дослідженні. По-третє, підготовка проєкту нового Кримінального кодексу України ставить питання про вибір операції практично: рішення про криміналізацію, пеналізацію і розподіл кримінальної відповідальності ухвалюються в обсязі, якого вітчизняна нормотворчість досі не знала, а правила, яке вказувало б, яка саме операція здатна дати потрібний нормативний результат, доктрина не пропонує. По-четверте, дієвість методів описується в літературі переважно оцінними категоріями – надмірна криміналізація, помилковість операцій, метод проб і помилок, – жоден з яких не містить одиниці, якою брак результату виміряно, і саме тому спір про ефективність методів відтворюється без просування.

Стан наукової розробки проблеми. Загальнотеоретичні засади кримінально-правової політики і місце в ній категорії методу розробляли П. Л. Фріс, В. І. Борисов, І. В. Козич, О. В. Острогляд, Д. О. Балобанова, М. О. Красій, О. С. Тубелець. Окремі проблеми прояву того чи іншого методу (криміналізацію, декриміналізацію, пеналізацію, депеналізацію, диференціацію й уніфікацію кримінальної відповідальності) – досліджували в своїх роботах Ю. А. Пономаренко, Н. О. Антонюк, В. О. Гацелюк, Н. О. Пустова, Н. О. Гуторова, К. Б. Марисюк, В. С. Канцір, Н. А. Орловська, Є. О. Письменський, М. В. Карчевський та ін. Метод правового регулювання (в контексті кримінально-правової політики) і суміжні категоріальні ряди опрацьовано у працях М. І. Панова, П. В. Хряпінського та Е. М. Гануляка, останній з яких диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики позначив предметом самостійного дисертаційного дослідження; наднаціональний вимір – у працях Ю. І. Микитина, О. О. Житнього та ін. Водночас праці, предметом якої були б методи кримінально-правової політики як система, у вітчизняній науці кримінального права немає: категорію вживають, не визначаючи, а переліки методів наводять, не називаючи підстави поділу. Наведене й зумовило вибір теми дисертації.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертації затверджено Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 31 травня 2022 року). Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми «Політика у сфері боротьби зі злочинністю в умовах євроінтеграції» (державний

реєстраційний номер 0125U000669) на кафедрі політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

3. Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є формування цілісного теоретичного уявлення про методи кримінально-правової політики як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності та обґрунтування на цій основі критерію вибору методу і критерію його дієвості.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1) з'ясувати стан наукової розробки проблеми методів кримінально-правової політики і простежити становлення самої категорії «метод кримінально-правової політики» в українській доктрині (з моменту прийняття Кримінального кодексу України (далі – КК України));

2) відмежувати метод кримінально-правової політики від суміжних категорій понятійного ряду КПП – напряму, засобу, форми, рівня і принципу;

3) сформулювати поняття методу кримінально-правової політики, визначити його ознаки і критерій, за яким ознака визнається ознакою поняття;

4) відмежувати методи кримінально-правової політики від методів пізнання, методів правового регулювання, методів забезпечення і методів державного управління;

5) класифікувати методи кримінально-правової політики та встановити, чи є їх перелік закритим і за якою ознакою;

6) з'ясувати, чи утворюють методи творення і методи реалізації кримінально-правової політики самостійні ряди;

7) визначити, чи дає кримінально-правовій політиці власні методи її взаємодія із суміжними складовими політики у сфері боротьби зі злочинністю та її зовнішній вимір;

8) розкрити зміст методів, що діють на нормативно визначені обсяги злочинного, караного і кримінальної відповідальності, і провести межі між ними;

9) установити співвідношення методів кримінально-правової політики і правозастосування;

10) запропонувати критерій вибору методу, одиницю вимірювання його результату і критерій його дієвості.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення кримінально-правової політики України.

Предметом дослідження є методи кримінально-правової політики.

4. Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить система загальнонаукових і спеціальнонаукових методів пізнання, застосованих відповідно до предмета й завдань дослідження. Розмежування методів пізнання і методів політики є при цьому одним із результатів роботи (підрозділ 2.1), тому далі йдеться про прийоми, якими дослідження велося. Із загальнонаукових методів основоположним є діалектичний, застосований

наскрізно для розкриття суперечливості самої категорії методу і зв'язку між операцією, її підставою і її результатом. Історико-правовий метод застосовано для простеження становлення категорії в українській доктрині від ухвалення Кримінального кодексу України 2001 р. (підрозділ 1.1). Логіко-семантичний метод разом з аналізом і синтезом, індукцією й дедукцією, абстрагуванням і узагальненням забезпечив розведення суміжних категорій ряду, вироблення критерію ознаки і формулювання дефініції (підрозділи 1.2, 1.3). Системно-структурний метод і метод класифікації стали провідними при побудові системи методів за предметом впливу і напрямом зміни обсягу та при встановленні меж її переліку (підрозділ 2.2). Функціональний метод застосовано при розмежуванні стадій творення і застосування закону та при встановленні співвідношення методу і правозастосування (підрозділи 2.3, 3.3); метод моделювання – при побудові критерію вибору методу і критерію його дієвості (підрозділ 3.4).

Зі спеціальнонаукових методів наскрізним є формально-юридичний (догматичний), застосований для аналізу нормативного матеріалу і встановлення того, чи змінює операція нормативно визначений обсяг (розділ 3). Порівняльно-правовий метод використано на теоретичному й наднаціональному матеріалі – при зіставленні вітчизняного категоріального ряду із англомовною доктриною, яка розробляє перелік принципів-обмежень, а не перелік методів, та при розгляді зовнішнього виміру політики (підрозділи 1.1, 2.4). Комплексне поєднання зазначених методів забезпечило цілісність дослідження й вірогідність його результатів.

Застереження щодо використання допоміжних цифрових інструментів. Під час підготовки дисертації як допоміжний засіб використано інструмент штучного інтелекту (Claude, розробник – компанія Anthropic) для редагування граматики та стилю, а також опрацювання джерел іноземними мовами. Зазначений інструмент не використовувався для генерування наукових результатів чи висновків.

5. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній науці кримінального права комплексним монографічним дослідженням методів КПП, у якому їх розглянуто не як успадкований доктриною перелік, а як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності. До положень, що мають наукову новизну, належать такі: До положень, що мають наукову новизну, зокрема, належать такі:

уперше:

1) на основі загальноприйнятих характеристик ознаки будь-якого поняття (загальність, необхідність і змістовість) визначено ознаки методу КПП: родову, засадничу, предметну і результативну; на цій підставі запропоновано авторську дефініцію, за якою метод кримінально-правової політики є цілеспрямованою операцією уповноваженого суб'єкта, що здійснюється за власною підставою і власними засадами, має предметом

нормативно визначений обсяг злочинного, караного і кримінальної відповідальності і завершується нормативною зміною цього обсягу;

2) запропоновано класифікацію методів КПП за предметом впливу і напрямом зміни обсягу та доведено, що перелік методів закритий шістьма одиницями у трьох парах – криміналізація і декриміналізація, пеналізація і депеналізація, диференціація й уніфікація кримінальної відповідальності; закритість визначено за предметною ознакою: доти, доки нормативно визначений обсяг вичерпується злочинним, караним і кримінальною відповідальністю;

3) визначено, що ряд методів КПП один, а ряд методів, властивих лише стадії застосування закону, порожній: слова «творення» і «реалізація» розрізняють не методи, а стадії, на яких діє результат методу; звідси запропоновано наскрізну назву «методи здійснення кримінально-правової політики»;

4) запропоновано критерій вибору методу (за тим, який із нормативно визначених обсягів потребує зміни), і критерій його дієвості з двома питаннями: про результат операції і про можливість її застосування; відповідно розмежовано три стани норми (недієвість, незастосованість і деформацію), які різняться засобами подальшого виправлення; при цьому установлено, що нормативно визначений обсяг є і предметом операції, і одиницею вимірювання її результату;

удосконалено:

5) розмежування методу КПП з напрямом, засобом, формою, рівнем і принципом – п'ятьма розрізняльними ознаками, які не є рівнозначними: перші дві визначають належність явища до ряду методів, наступні дві його місце в ряді, п'ята виконує роль перевірки;

6) відмежування методів КПП від методів пізнання, правового регулювання, забезпечення і державного управління: установлено, що розмежування залежить від предметної і результативної ознак, тоді як родова і засаднича ознаки є спільними для всіх цих рядів;

7) визначення меж ряду методів КПП: критерієм є не суб'єкт операції, а нормативна зміна обсягу; на цій підставі індивідуалізацію кримінальної відповідальності визначено як простір розсуду (дискреція), який операція над обсягом лишає правозастосувачеві, а поділ методів на основні й приватні – як межу роду, а не як поділ усередині нього;

8) характеристику парності методів КПП: полярність, яку доктрина застосовує лише до двох пар, поширено на всі три і показано, що симетрія пари не є повною – зворотний член має підставу, якої прямий мати не може;

дістали подальшого розвитку:

9) уявлення про становлення категорії «метод кримінально-правової політики» в українській доктрині: категорія стала загальновживаною раніше, ніж дістала дефініцію, а критерію, який відмежовував би метод від напряму, засобу, форми і принципу, не дістала досі; розбіжності при цьому пролягають усередині авторських досліджень;

10) положення про взаємодію КПП із суміжними складовими політики у сфері боротьби зі злочинністю та про її зовнішній вимір: ні взаємодія, ні зовнішній вимір не дають цій політиці власних методів і не розширюють предмета наявних, оскільки власні методи має та політика, яка має власний нормативний обсяг.

6. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання:

– у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальшого опрацювання категоріального апарату КПП та для перевірки запропонованої класифікації на новому нормативному матеріалі;

– у правотворчій (законопроєктній) діяльності – насамперед у процесі рекодифікації кримінального законодавства: критерій вибору методу дає правило, яке відносить потрібну зміну до конкретної операції, а критерій дієвості – спосіб перевірити, чи операція дала результат, і відрізнити недієвість норми від її незастосованості, що потребують різних засобів виправлення;

– у правозастосовній діяльності – з огляду на розмежування методу і правозастосування та визначення індивідуалізації кримінальної відповідальності як простору розсуду (дискреція);

– в освітньому процесі – під час викладання кримінального права та спеціальних дисциплін, пов'язаних з політикою у сфері боротьби зі злочинністю чи КПП.

7. Особиста участь автора. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно. Використання результатів, ідей і текстів інших авторів супроводжується посиланням на відповідне джерело.

8. Публікації. Основні положення дисертації відображено у 6 наукових публікаціях, з яких 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук (категорія «Б»), 3 тези доповідей на всеукраїнських та міжнародній науково-практичних конференціях. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачем особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації оприлюднено на трьох науково-практичних конференціях: щорічній Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів освіти та молодих вчених «Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців» (м. Івано-Франківськ, 9 травня 2025 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Довкіллєве законодавство України та захист екологічних прав громадян в умовах євроінтеграції» (м. Івано-Франківськ, 21 листопада 2025 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття» (м. Житомир, 11-12 грудня 2025 року).

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»:

1. Білобровка Л. П. Становлення категорії «метод кримінально-правової політики» в українській доктрині. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2022. Випуск 59. С. 226-237. DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.59.226-237
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/11166

2. Білобровка Л. П. Поняття, ознаки і критерій методу кримінально-правової політики. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2022. Випуск 60. С. 302-313.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.60.302-313
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/11167

3. Білобровка Л. П. Відмежування методів кримінально-правової політики від суміжних понятійних рядів. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2023. Випуск 61. С. 1.90-1.101.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.61.1.90-1.101
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/11168

Публікації, що підтверджують апробацію матеріалів дисертації:

4. Білобровка Л. П. Методи кримінально-правової політики: теоретичні засади та практичне застосування. Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців : матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів освіти та молодих вчених (м. Івано-Франківськ, 9 травня 2025 р.). Івано-Франківськ, 2025. С. 287-289.
URL: https://law.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2025/12/youth2025.pdf

5. Білобровка Л. П. Застосування методів кримінально-правової політики для забезпечення охорони довкілля. Довкіллєве законодавство України та захист екологічних прав громадян в умовах євроінтеграції : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 21 листопада 2025 р.). Івано-Франківськ, 2025. С. 214-216.
URL: https://ktetap.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/85/2026/01/zbirnyk-materialiv-ivano-frankivsk-21.11.2025.pdf

6. Білобровка Л. П. Забезпечення охорони основ національної безпеки України імперативним та диспозитивним методами кримінально-правової політики. Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 11-12 грудня 2025 р.). Житомир : Житомирська політехніка, 2025. С. 202-205.
URL: https://nung.edu.ua/sites/default/files/2026-01/povnyj-tekst.pdf

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою й завданнями дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що

об'єднують одинадцять підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і двох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 211 сторінок, з них основного тексту – 167 сторінок. Список використаних джерел налічує 158 найменувань на 24 сторінках.

ВВАЖАТИ, ЩО:

1. Дисертаційна робота Білобровки Л. П. на тему «Методи кримінально-правової політики» є завершеною працею, у якій розв'язано важливе наукове завдання, що полягає у формуванні цілісного теоретичного уявлення про методи кримінально-правової політики як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності та обґрунтуванні на цій основі критерію вибору методу і критерію його дієвості.

2. За темою дисертації опубліковано 6 наукових публікацій, з яких 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук (категорія «Б»), 3 тези доповідей на всеукраїнських та міжнародній науково-практичних конференціях.

3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну працю Білобровки Любомира Петровича «Методи кримінально-правової політики», подану на здобуття ступеня доктора філософії, для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Пропонувати вченій раді Університету призначити наступний склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голову ради:

1. Кернякевич-Танасійчук Юлію Володимирівну – доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Докторська дисертація: диплом ДД № 009168 від 15.10.2019, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9165-2818

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

1.1. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Діджиталізація кримінально-виконавчої системи України як стратегічний напрям її реформування. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 8. С. 339-341.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/79
URL: https://www.lsej.org.ua/8_2024/81.pdf

1.2. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Кримінально-виконавча система України: сучасні тенденції розвитку (реформування) в умовах євроінтеграції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Випуск 90. Ч. 4. С. 69-75.
DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.9
URL: https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/339755

1.3. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Реалізація принципу гуманізму у кримінально-виконавчій діяльності. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. праць. 2025. Випуск 49. С. 78-85.
DOI: https://doi.org/10.31359/2079-6242-2025-49-78
URL: https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/338380/326843

Рецензентів:

2. Козича Ігоря Васильовича – доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Докторська дисертація: диплом ДД № 011219 від 15.04.2021, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8746-1154

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

2.1. Козич І. В. Функціональна парадигма захисту системи кримінальної юстиції за законодавством ЄС. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 69. С. 1.52-1.62.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.69.1.52-1.62
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10500

2.2. Козич І. В. Забезпечення стійкості об'єктів критичної інфраструктури у вимірі кримінально-правової політики. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 68. С. 1.83-1.91.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.68.1.83-1.91
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10185

2.3. Козич І. В. Тенденції кримінально-правової політики ЄС у сфері забезпечення охорони довкілля. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 67. С. 3.1-3.10.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.67.3.1-3.10
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10173

3. Микитина Юрія Івановича – кандидата юридичних наук, професора, директора Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Кандидатська дисертація: диплом ДК № 062309 від 10.11.2010, спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9354-3586

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

3.1. Микитин Ю. І. Методи кримінально-процесуальної політики Європейського Союзу. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 69. С. 4.64-4.76.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.69.4.64-4.76
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10509/10149

3.2. Микитин Ю. І. Суб'єкти кримінально-процесуальної політики Європейського Союзу: загальна характеристика, структурні проблеми та класифікація. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2026. Випуск 70. С. 1.24-1.36.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.70.1.24-1.36
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10518/10156

3.3. Микитин Ю. І. Кримінальна процесуальна політика Європейського Союзу та його окремих держав-членів щодо відсторонення від посади у кримінальному провадженні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 68. С. 1.92-1.103.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.68.1.92-1.103
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10549

Опонентів:

4. Балобанову Дар'ю Олександрівну – доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінально-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ.

Докторська дисертація: диплом ДД № 011331 від 29.06.2021, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7247-0560

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

4.1. Балобанова Д. О. Детермінанти динаміки кримінального права в умовах глобалізації. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 5. С. 457-460.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/109
URL: http://www.lsej.org.ua/5_2022/109.pdf

4.2. Балобанова Д. О. Класифікація детермінантів динаміки кримінального права та їх значення для кримінально-правового прогнозування. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 8. С. 384-387.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/87
URL: https://lsej.org.ua/8_2022/87.pdf

4.3. Балобанова Д. О. Ретроспектива динаміки кримінального права на теренах України: Велике князівство Литовське, Річ Посполита, козацька доба (XIV ст. – XVIII ст.). Історико-правовий часопис : науковий журнал. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. № 1 (20). С. 104-109.
DOI: https://doi.org/10.32782/2409-4544/2023-1/14
URL: http://chasopys.hl.vnu.volyn.ua/index.php/chasopys/article/view/137

4.4. Balobanova D., Hazdayka-Vasylyshyn I., Shekhavtsov R., Avramenko O., Lashchuk N. Dynamics of criminal law and process in conditions of special legal regimes. Amazonia Investiga. 2022. Vol. 11, No. 54. P. 208-218 (Web of Science).
DOI: https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.20
URL: https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2054

5. Острогляда Олександра Васильовича – кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри права, публічного управління та адміністрування Державного університету «Житомирська політехніка».

Кандидатська дисертація: диплом ДК № 044803 від 13 лютого 2008 року, спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0003-3075

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

5.1. Острогляд О. В. Поняття, підстави та способи декриміналізації як методу кримінально-правової політики. Juris Europensis Scientia. 2022. № 6. С. 76-81.
DOI: https://doi.org/10.32782/chern.v6.2022.15
URL: https://jes.nuoua.od.ua/archive/6_2022/15.pdf

5.2. Острогляд О. В. Пеналізація та депеналізація як методи кримінально-правової політики. Ампаро. 2022. № 4. С. 34-40.
DOI: https://doi.org/10.26661/2786-5649-2022-4-05
URL: http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-4-2022/5.pdf

5.3. Острогляд О. В. Напрямки реалізації сучасної кримінально-правової політики. Приватне та публічне право. 2023. № 1. С. 65-71.
DOI: https://doi.org/10.32782/2663-5666.2023.1.11
URL: http://pp-law.in.ua/archive/1_2023/11.pdf

5.4. Острогляд О. В. Якість законопроектної діяльності та її вплив на кримінально-правову політику. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право. 2023. Вип. 16 (28). С. 148-154.
DOI: https://doi.org/10.33098/2078-6670.2023.16.28.148-154
URL: https://visnyk.iful.edu.ua/випуск-16-28/острогляд-о-в-якість-законопроектної/

Голова фахового семінару
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри політики у сфері боротьби
зі злочинністю та кримінального права Ігор КОЗИЧ

Секретар фахового семінару
доктор філософії в галузі права,
старший викладач Максим ЯЦИНА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
і міжнародної діяльності
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
_____ доц. Лілія ТУРОВСЬКА
25 вересня 2026 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 1 від 24 вересня 2026 р.
фахового семінару кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРИСУТНІ:

– з кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Козич І. В., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Фріс П. Л., директор Навчально-наукового юридичного інституту, кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В., доктор філософії в галузі права, старший викладач Яцина М. О.

– з інших кафедр: завідувач кафедри судочинства, доктор юридичних наук, професор Кернякевич-Танасійчук Ю. В.

– здобувач: Білобровка Любомир Петрович

З присутніх – 3 доктори наук, 3 кандидати наук та 1 доктор філософії – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на фаховому семінарі – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Козич І. В.

СЛУХАЛИ:

1. Результати дисертаційної роботи Білобровки Любомира Петровича на тему «Методи кримінально-правової політики», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 31 травня 2022 року). Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми «Політика у сфері боротьби зі злочинністю в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0125U000669) на кафедрі політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового

юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

2. Виступ здобувача Білобровки Любомира Петровича (до 20 хв.).

Основні тези виступу

Обґрунтування вибору теми дослідження. Кримінально-правова політика (далі – КПП) є складовою політики у сфері боротьби зі злочинністю, яка визначає зміст і межі кримінально-правового впливу: коло діянь, визнаних кримінальними правопорушеннями, обсяг їх караності та розподіл кримінальної відповідальності. Категорія методу належить до понятійного апарату цієї політики й описує те, як саме політика діє, – якими операціями змінюється нормативний матеріал галузі. Від того, чи має ця категорія визначений зміст і перевірюваний критерій, залежить не лише впорядкованість доктрини: від цього залежить, чи можна обґрунтовано обрати операцію, якою досягається потрібна зміна, і чи можна встановити, що вона цієї зміни досягла.

Актуальність теми зумовлена сукупністю чинників. По-перше, категорія «метод кримінально-правової політики» стала в українській доктрині загальновживаною раніше, ніж дістала дефініцію, а критерію, який відмежовував би метод від напряму, засобу, форми і принципу, не дістала досі; наявні переліки методів різняться і складом, і підставою поділу, причому підстава здебільшого не називається. По-друге, розбіжності в розумінні категорії пролягають не між школами і не між поколіннями, а всередині окремих авторських досліджень. Водночас, розуміння методу зазвичай переймають разом з усталеним вживанням, аніж обирають власну позицію, – через що питання не ставиться як самостійне і, відповідно, не розв'язується у відповідному дослідженні. По-третє, підготовка проєкту нового Кримінального кодексу України ставить питання про вибір операції практично: рішення про криміналізацію, пеналізацію і розподіл кримінальної відповідальності ухвалюються в обсязі, якого вітчизняна нормотворчість досі не знала, а правила, яке вказувало б, яка саме операція здатна дати потрібний нормативний результат, доктрина не пропонує. По-четверте, дієвість методів описується в літературі переважно оцінними категоріями – надмірна криміналізація, помилковість операцій, метод проб і помилок, – жоден з яких не містить одиниці, якою брак результату виміряно, і саме тому спір про ефективність методів відтворюється без просування.

Стан наукової розробки проблеми. Загальнотеоретичні засади кримінально-правової політики і місце в ній категорії методу розробляли П. Л. Фріс, В. І. Борисов, І. В. Козич, О. В. Остроглядд, Д. О. Балобанова, М. О. Красій, О. С. Тубелець. Окремі проблеми прояву того чи іншого методу (криміналізацію, декриміналізацію, пеналізацію, депеналізацію, диференціацію й уніфікацію кримінальної відповідальності) – досліджували в своїх роботах Ю. А. Пономаренко, Н. О. Антонюк, В. О. Гацелюк, Н. О. Пустова, Н. О. Гуторова, К. Б. Марисюк, В. С. Канцір, Н. А. Орловська, Є. О. Письменський, М. В. Карчевський та ін. Метод правового регулювання (в контексті кримінально-правової політики) і суміжні категоріальні ряди

опрацьовано у працях М. І. Панова, П. В. Хряпінського та Е. М. Гануляка, останній з яких диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики позначив предметом самостійного дисертаційного дослідження; наднаціональний вимір – у працях Ю. І. Микитина, О. О. Житнього та ін. Водночас праці, предметом якої були б методи кримінально-правової політики як система, у вітчизняній науці кримінального права немає: категорію вживають, не визначаючи, а переліки методів наводять, не називаючи підстави поділу. Наведене й зумовило вибір теми дисертації.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є формування цілісного теоретичного уявлення про методи кримінально-правової політики як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності та обґрунтування на цій основі критерію вибору методу і критерію його дієвості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній науці кримінального права комплексним монографічним дослідженням методів КПП, у якому їх розглянуто не як успадкований доктриною перелік, а як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності. До положень, що мають наукову новизну, належать такі:

3. Запитання до здобувача по темі дисертації ставили: доктор юридичних наук, професор Козич І. В., доктор юридичних наук, професор Кернякевич-Танасійчук Ю. В., кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В.

До доповіді було задано 8 запитань, на які здобувач дав правильні та ґрунтовні відповіді.

4. Виступи присутніх членів семінару, які зазначили, що, незважаючи на ряд дискусійних моментів, представлена робота є комплексним дослідженням методів кримінально-правової політики. У процесі роботи отримано висновки, які мають вагоме значення для правотворчої та правозастосовної діяльності.

Робота є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки і практичні рекомендації. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)).

5. Виступ наукового керівника, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Фріса Павла Львовича, який відзначив сумлінність та

дисциплінованість здобувача під час підготовки дисертаційного дослідження, його здібності до аналітичної та наукової діяльності, формування обґрунтованих і аргументованих положень за результатами опрацювання наукових та прикладних джерел за обраною темою (висновок наукового керівника додається).

6. В обговоренні дисертаційної праці взяли участь: доктор юридичних наук, професор Козич І. В., доктор юридичних наук, професор Кернякевич-Танасійчук Ю. В., кандидат юридичних наук, професор Микитин Ю. І., кандидат юридичних наук, доцент Петечел О. Ю., кандидат юридичних наук, доцент Шпіляревич В. В.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Білобровки Любомира Петровича та обговоривши її на фаховому семінарі кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, прийнято висновок щодо рекомендації дисертаційної праці «Методи кримінально-правової політики» до подання для створення разової спеціалізованої вченої ради Карпатського національного університету імені Василя Стефаника для її захисту.

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Висновок
наукового фахового семінару кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Методи кримінально-правової політики» Білобровки Любомира Петровича, аспіранта кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право (галузь знань 08 Право)

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Кримінально-правова політика (далі – КПП) є складовою політики у сфері боротьби зі злочинністю, яка визначає зміст і межі кримінально-правового впливу: коло діянь, визнаних кримінальними правопорушеннями, обсяг їх караності та розподіл кримінальної відповідальності. Категорія методу належить до понятійного апарату цієї політики й описує те, як саме політика діє, – якими операціями змінюється нормативний матеріал галузі. Від того, чи має ця категорія визначений зміст і перевірюваний критерій, залежить не лише впорядкованість доктрини: від цього залежить, чи можна обґрунтовано

обрати операцію, якою досягається потрібна зміна, і чи можна встановити, що вона цієї зміни досягла.

Актуальність теми зумовлена сукупністю чинників. По-перше, категорія «метод кримінально-правової політики» стала в українській доктрині загальновживаною раніше, ніж дістала дефініцію, а критерію, який відмежовував би метод від напряму, засобу, форми і принципу, не дістала досі; наявні переліки методів різняться і складом, і підставою поділу, причому підстава здебільшого не називається. По-друге, розбіжності в розумінні категорії пролягають не між школами і не між поколіннями, а всередині окремих авторських досліджень. Водночас, розуміння методу зазвичай переймають разом з усталеним вживанням, аніж обирають власну позицію, – через що питання не ставиться як самостійне і, відповідно, не розв'язується у відповідному дослідженні. По-третє, підготовка проєкту нового Кримінального кодексу України ставить питання про вибір операції практично: рішення про криміналізацію, пеналізацію і розподіл кримінальної відповідальності ухвалюються в обсязі, якого вітчизняна нормотворчість досі не знала, а правила, яке вказувало б, яка саме операція здатна дати потрібний нормативний результат, доктрина не пропонує. По-четверте, дієвість методів описується в літературі переважно оцінними категоріями – надмірна криміналізація, помилковість операцій, метод проб і помилок, – жоден з яких не містить одиниці, якою брак результату виміряно, і саме тому спір про ефективність методів відтворюється без просування.

Стан наукової розробки проблеми. Загальнотеоретичні засади кримінально-правової політики і місце в ній категорії методу розробляли П. Л. Фріс, В. І. Борисов, І. В. Козич, О. В. Остроглядд, Д. О. Балобанова, М. О. Красій, О. С. Тубелець. Окремі проблеми прояву того чи іншого методу (криміналізацію, декриміналізацію, пеналізацію, депеналізацію, диференціацію й уніфікацію кримінальної відповідальності) – досліджували в своїх роботах Ю. А. Пономаренко, Н. О. Антонюк, В. О. Гацелюк, Н. О. Пустова, Н. О. Гуторова, К. Б. Марисюк, В. С. Канцір, Н. А. Орловська, Є. О. Письменський, М. В. Карчевський та ін. Метод правового регулювання (в контексті кримінально-правової політики) і суміжні категоріальні ряди опрацьовано у працях М. І. Панова, П. В. Хряпінського та Е. М. Ганулика, останній з яких диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики позначив предметом самостійного дисертаційного дослідження; наднаціональний вимір – у працях Ю. І. Микитина, О. О. Житнього та ін. Водночас праці, предметом якої були б методи кримінально-правової політики як система, у вітчизняній науці кримінального права немає: категорію вживають, не визначаючи, а переліки методів наводять, не називаючи підстави поділу. Наведене й зумовило вибір теми дисертації.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертації затверджено Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 31 травня 2022 року). Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми «Політика у сфері боротьби зі злочинністю в умовах євроінтеграції» (державний

реєстраційний номер 0125U000669) на кафедрі політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

3. Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є формування цілісного теоретичного уявлення про методи кримінально-правової політики як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності та обґрунтування на цій основі критерію вибору методу і критерію його дієвості.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1) з'ясувати стан наукової розробки проблеми методів кримінально-правової політики і простежити становлення самої категорії «метод кримінально-правової політики» в українській доктрині (з моменту прийняття Кримінального кодексу України (далі – КК України));

2) відмежувати метод кримінально-правової політики від суміжних категорій понятійного ряду КПП – напряму, засобу, форми, рівня і принципу;

3) сформулювати поняття методу кримінально-правової політики, визначити його ознаки і критерій, за яким ознака визнається ознакою поняття;

4) відмежувати методи кримінально-правової політики від методів пізнання, методів правового регулювання, методів забезпечення і методів державного управління;

5) класифікувати методи кримінально-правової політики та встановити, чи є їх перелік закритим і за якою ознакою;

6) з'ясувати, чи утворюють методи творення і методи реалізації кримінально-правової політики самостійні ряди;

7) визначити, чи дає кримінально-правовій політиці власні методи її взаємодія із суміжними складовими політики у сфері боротьби зі злочинністю та її зовнішній вимір;

8) розкрити зміст методів, що діють на нормативно визначені обсяги злочинного, караного і кримінальної відповідальності, і провести межі між ними;

9) установити співвідношення методів кримінально-правової політики і правозастосування;

10) запропонувати критерій вибору методу, одиницю вимірювання його результату і критерій його дієвості.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення кримінально-правової політики України.

Предметом дослідження є методи кримінально-правової політики.

4. Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить система загальнонаукових і спеціальнонаукових методів пізнання, застосованих відповідно до предмета й завдань дослідження. Розмежування методів пізнання і методів політики є при цьому одним із результатів роботи (підрозділ 2.1), тому далі йдеться про прийоми, якими дослідження велося. Із загальнонаукових методів основоположним є діалектичний, застосований

наскрізно для розкриття суперечливості самої категорії методу і зв'язку між операцією, її підставою і її результатом. Історико-правовий метод застосовано для простеження становлення категорії в українській доктрині від ухвалення Кримінального кодексу України 2001 р. (підрозділ 1.1). Логіко-семантичний метод разом з аналізом і синтезом, індукцією й дедукцією, абстрагуванням і узагальненням забезпечив розведення суміжних категорій ряду, вироблення критерію ознаки і формулювання дефініції (підрозділи 1.2, 1.3). Системно-структурний метод і метод класифікації стали провідними при побудові системи методів за предметом впливу і напрямом зміни обсягу та при встановленні меж її переліку (підрозділ 2.2). Функціональний метод застосовано при розмежуванні стадій творення і застосування закону та при встановленні співвідношення методу і правозастосування (підрозділи 2.3, 3.3); метод моделювання – при побудові критерію вибору методу і критерію його дієвості (підрозділ 3.4).

Зі спеціальнонаукових методів наскрізним є формально-юридичний (догматичний), застосований для аналізу нормативного матеріалу і встановлення того, чи змінює операція нормативно визначений обсяг (розділ 3). Порівняльно-правовий метод використано на теоретичному й наднаціональному матеріалі – при зіставленні вітчизняного категоріального ряду із англомовною доктриною, яка розробляє перелік принципів-обмежень, а не перелік методів, та при розгляді зовнішнього виміру політики (підрозділи 1.1, 2.4). Комплексне поєднання зазначених методів забезпечило цілісність дослідження й вірогідність його результатів.

Застереження щодо використання допоміжних цифрових інструментів. Під час підготовки дисертації як допоміжний засіб використано інструмент штучного інтелекту (Claude, розробник – компанія Anthropic) для редагування граматики та стилю, а також опрацювання джерел іноземними мовами. Зазначений інструмент не використовувався для генерування наукових результатів чи висновків.

5. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній науці кримінального права комплексним монографічним дослідженням методів КПП, у якому їх розглянуто не як успадкований доктриною перелік, а як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності. До положень, що мають наукову новизну, належать такі: До положень, що мають наукову новизну, зокрема, належать такі:

уперше:

1) на основі загальноприйнятих характеристик ознаки будь-якого поняття (загальність, необхідність і змістовість) визначено ознаки методу КПП: родову, засадничу, предметну і результативну; на цій підставі запропоновано авторську дефініцію, за якою метод кримінально-правової політики є цілеспрямованою операцією уповноваженого суб'єкта, що здійснюється за власною підставою і власними засадами, має предметом

нормативно визначений обсяг злочинного, караного і кримінальної відповідальності і завершується нормативною зміною цього обсягу;

2) запропоновано класифікацію методів КПП за предметом впливу і напрямом зміни обсягу та доведено, що перелік методів закритий шістьма одиницями у трьох парах – криміналізація і декриміналізація, пеналізація і депеналізація, диференціація й уніфікація кримінальної відповідальності; закритість визначено за предметною ознакою: доти, доки нормативно визначений обсяг вичерпується злочинним, караним і кримінальною відповідальністю;

3) визначено, що ряд методів КПП один, а ряд методів, властивих лише стадії застосування закону, порожній: слова «творення» і «реалізація» розрізняють не методи, а стадії, на яких діє результат методу; звідси запропоновано наскрізну назву «методи здійснення кримінально-правової політики»;

4) запропоновано критерій вибору методу (за тим, який із нормативно визначених обсягів потребує зміни), і критерій його дієвості з двома питаннями: про результат операції і про можливість її застосування; відповідно розмежовано три стани норми (недієвість, незастосованість і деформацію), які різняться засобами подальшого виправлення; при цьому установлено, що нормативно визначений обсяг є і предметом операції, і одиницею вимірювання її результату;

удосконалено:

5) розмежування методу КПП з напрямом, засобом, формою, рівнем і принципом – п'ятьма розрізняльними ознаками, які не є рівнозначними: перші дві визначають належність явища до ряду методів, наступні дві його місце в ряді, п'ята виконує роль перевірки;

6) відмежування методів КПП від методів пізнання, правового регулювання, забезпечення і державного управління: установлено, що розмежування залежить від предметної і результативної ознак, тоді як родова і засаднича ознаки є спільними для всіх цих рядів;

7) визначення меж ряду методів КПП: критерієм є не суб'єкт операції, а нормативна зміна обсягу; на цій підставі індивідуалізацію кримінальної відповідальності визначено як простір розсуду (дискреція), який операція над обсягом лишає правозастосувачеві, а поділ методів на основні й приватні – як межу роду, а не як поділ усередині нього;

8) характеристику парності методів КПП: полярність, яку доктрина застосовує лише до двох пар, поширено на всі три і показано, що симетрія пари не є повною – зворотний член має підставу, якої прямий мати не може;

дістали подальшого розвитку:

9) уявлення про становлення категорії «метод кримінально-правової політики» в українській доктрині: категорія стала загальновживаною раніше, ніж дістала дефініцію, а критерію, який відмежовував би метод від напряму, засобу, форми і принципу, не дістала досі; розбіжності при цьому пролягають усередині авторських досліджень;

10) положення про взаємодію КПП із суміжними складовими політики у сфері боротьби зі злочинністю та про її зовнішній вимір: ні взаємодія, ні зовнішній вимір не дають цій політиці власних методів і не розширюють предмета наявних, оскільки власні методи має та політика, яка має власний нормативний обсяг.

6. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання:

– у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальшого опрацювання категоріального апарату КПП та для перевірки запропонованої класифікації на новому нормативному матеріалі;

– у правотворчій (законопроєктній) діяльності – насамперед у процесі рекодифікації кримінального законодавства: критерій вибору методу дає правило, яке відносить потрібну зміну до конкретної операції, а критерій дієвості – спосіб перевірити, чи операція дала результат, і відрізнити недієвість норми від її незастосованості, що потребують різних засобів виправлення;

– у правозастосовній діяльності – з огляду на розмежування методу і правозастосування та визначення індивідуалізації кримінальної відповідальності як простору розсуду (дискреція);

– в освітньому процесі – під час викладання кримінального права та спеціальних дисциплін, пов'язаних з політикою у сфері боротьби зі злочинністю чи КПП.

7. Особиста участь автора. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно. Використання результатів, ідей і текстів інших авторів супроводжується посиланням на відповідне джерело.

8. Публікації. Основні положення дисертації відображено у 6 наукових публікаціях, з яких 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук (категорія «Б»), 3 тези доповідей на всеукраїнських та міжнародній науково-практичних конференціях. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачем особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації оприлюднено на трьох науково-практичних конференціях: щорічній Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів освіти та молодих вчених «Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців» (м. Івано-Франківськ, 9 травня 2025 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Довкіллєве законодавство України та захист екологічних прав громадян в умовах євроінтеграції» (м. Івано-Франківськ, 21 листопада 2025 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття» (м. Житомир, 11-12 грудня 2025 року).

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»:

1. Білобровка Л. П. Становлення категорії «метод кримінально-правової політики» в українській доктрині. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2022. Випуск 59. С. 226-237.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.59.226-237
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/11166

2. Білобровка Л. П. Поняття, ознаки і критерій методу кримінально-правової політики. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2022. Випуск 60. С. 302-313.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.60.302-313
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/11167

3. Білобровка Л. П. Відмежування методів кримінально-правової політики від суміжних понятійних рядів. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2023. Випуск 61. С. 1.90-1.101.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.61.1.90-1.101
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/11168

Публікації, що підтверджують апробацію матеріалів дисертації:

4. Білобровка Л. П. Методи кримінально-правової політики: теоретичні засади та практичне застосування. Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців : матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів освіти та молодих вчених (м. Івано-Франківськ, 9 травня 2025 р.). Івано-Франківськ, 2025. С. 287-289.
URL: https://law.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2025/12/youth2025.pdf

5. Білобровка Л. П. Застосування методів кримінально-правової політики для забезпечення охорони довкілля. Довкіллєве законодавство України та захист екологічних прав громадян в умовах євроінтеграції : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 21 листопада 2025 р.). Івано-Франківськ, 2025. С. 214-216.
URL: https://ktetap.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/85/2026/01/zbirnyk-materialiv-ivano-frankivsk-21.11.2025.pdf

6. Білобровка Л. П. Забезпечення охорони основ національної безпеки України імперативним та диспозитивним методами кримінально-правової політики. Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 11-12 грудня 2025 р.). Житомир : Житомирська політехніка, 2025. С. 202-205.
URL: https://nung.edu.ua/sites/default/files/2026-01/povnyj-tekst.pdf

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою й завданнями дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що

об'єднують одинадцять підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і двох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 211 сторінок, з них основного тексту – 167 сторінок. Список використаних джерел налічує 158 найменувань на 24 сторінках.

ВВАЖАТИ, ЩО:

1. Дисертаційна робота Білобровки Л. П. на тему «Методи кримінально-правової політики» є завершеною працею, у якій розв'язано важливе наукове завдання, що полягає у формуванні цілісного теоретичного уявлення про методи кримінально-правової політики як замкнений за предметною ознакою ряд цілеспрямованих операцій над нормативно визначеними обсягами злочинного, караного і кримінальної відповідальності та обґрунтуванні на цій основі критерію вибору методу і критерію його дієвості.

2. За темою дисертації опубліковано 6 наукових публікацій, з яких 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук (категорія «Б»), 3 тези доповідей на всеукраїнських та міжнародній науково-практичних конференціях.

3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну працю Білобровки Любомира Петровича «Методи кримінально-правової політики», подану на здобуття ступеня доктора філософії, для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Пропонувати вченій раді Університету призначити наступний склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голову ради:

1. Кернякевич-Танасійчук Юлію Володимирівну – доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Докторська дисертація: диплом ДД № 009168 від 15.10.2019, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9165-2818

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

1.1. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Діджиталізація кримінально-виконавчої системи України як стратегічний напрям її реформування. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 8. С. 339-341.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/79
URL: https://www.lsej.org.ua/8_2024/81.pdf

1.2. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Кримінально-виконавча система України: сучасні тенденції розвитку (реформування) в умовах євроінтеграції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Випуск 90. Ч. 4. С. 69-75.
DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.9
URL: https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/339755

1.3. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Реалізація принципу гуманізму у кримінально-виконавчій діяльності. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. праць. 2025. Випуск 49. С. 78-85.
DOI: https://doi.org/10.31359/2079-6242-2025-49-78
URL: https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/338380/326843

Рецензентів:

2. Козича Ігоря Васильовича – доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Докторська дисертація: диплом ДД № 011219 від 15.04.2021, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8746-1154

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

2.1. Козич І. В. Функціональна парадигма захисту системи кримінальної юстиції за законодавством ЄС. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 69. С. 1.52-1.62.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.69.1.52-1.62
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10500

2.2. Козич І. В. Забезпечення стійкості об'єктів критичної інфраструктури у вимірі кримінально-правової політики. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 68. С. 1.83-1.91.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.68.1.83-1.91
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10185

2.3. Козич І. В. Тенденції кримінально-правової політики ЄС у сфері забезпечення охорони довкілля. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 67. С. 3.1-3.10.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.67.3.1-3.10
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10173

3. Микитина Юрія Івановича – кандидата юридичних наук, професора, директора Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Кандидатська дисертація: диплом ДК № 062309 від 10.11.2010, спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9354-3586

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

3.1. Микитин Ю. І. Методи кримінально-процесуальної політики Європейського Союзу. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 69. С. 4.64-4.76.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.69.4.64-4.76
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10509/10149

3.2. Микитин Ю. І. Суб'єкти кримінально-процесуальної політики Європейського Союзу: загальна характеристика, структурні проблеми та класифікація. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2026. Випуск 70. С. 1.24-1.36.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.70.1.24-1.36
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10518/10156

3.3. Микитин Ю. І. Кримінальна процесуальна політика Європейського Союзу та його окремих держав-членів щодо відсторонення від посади у кримінальному провадженні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2025. Випуск 68. С. 1.92-1.103.
DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.68.1.92-1.103
URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10549

Опонентів:

4. Балобанову Дар'ю Олександрівну – доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінально-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ.

Докторська дисертація: диплом ДД № 011331 від 29.06.2021, спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7247-0560

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

4.1. Балобанова Д. О. Детермінанти динаміки кримінального права в умовах глобалізації. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 5. С. 457-460.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/109
URL: http://www.lsej.org.ua/5_2022/109.pdf

4.2. Балобанова Д. О. Класифікація детермінантів динаміки кримінального права та їх значення для кримінально-правового прогнозування. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 8. С. 384-387.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/87
URL: https://lsej.org.ua/8_2022/87.pdf

4.3. Балобанова Д. О. Ретроспектива динаміки кримінального права на теренах України: Велике князівство Литовське, Річ Посполита, козацька доба (XIV ст. – XVIII ст.). Історико-правовий часопис : науковий журнал. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. № 1 (20). С. 104-109.
DOI: https://doi.org/10.32782/2409-4544/2023-1/14
URL: http://chasopys.hl.vnu.volyn.ua/index.php/chasopys/article/view/137

4.4. Balobanova D., Hazdayka-Vasylyshyn I., Shekhavtsov R., Avramenko O., Lashchuk N. Dynamics of criminal law and process in conditions of special legal regimes. Amazonia Investiga. 2022. Vol. 11, No. 54. P. 208-218 (Web of Science).
DOI: https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.20
URL: https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2054

5. Острогляда Олександра Васильовича – кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри права, публічного управління та адміністрування Державного університету «Житомирська політехніка».

Кандидатська дисертація: диплом ДК № 044803 від 13 лютого 2008 року, спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0003-3075

Публікації фахівця за останні 5 років з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача:

5.1. Острогляд О. В. Поняття, підстави та способи декриміналізації як методу кримінально-правової політики. Juris Europensis Scientia. 2022. № 6. С. 76-81.
DOI: https://doi.org/10.32782/chern.v6.2022.15
URL: https://jes.nuoua.od.ua/archive/6_2022/15.pdf

5.2. Острогляд О. В. Пеналізація та депеналізація як методи кримінально-правової політики. Ампаро. 2022. № 4. С. 34-40.
DOI: https://doi.org/10.26661/2786-5649-2022-4-05
URL: http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-4-2022/5.pdf

5.3. Острогляд О. В. Напрямки реалізації сучасної кримінально-правової політики. Приватне та публічне право. 2023. № 1. С. 65-71.
DOI: https://doi.org/10.32782/2663-5666.2023.1.11
URL: http://pp-law.in.ua/archive/1_2023/11.pdf

5.4. Острогляд О. В. Якість законопроектної діяльності та її вплив на кримінально-правову політику. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право. 2023. Вип. 16 (28). С. 148-154.
DOI: https://doi.org/10.33098/2078-6670.2023.16.28.148-154
URL: https://visnyk.iful.edu.ua/випуск-16-28/острогляд-о-в-якість-законопроектної/

Голова фахового семінару
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри політики у сфері боротьби
зі злочинністю та кримінального права Ігор КОЗИЧ

Секретар фахового семінару
доктор філософії в галузі права,
старший викладач Максим ЯЦИНА